

Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ, ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ, ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΕΚΤΑΣΕΙΣΜΕ ΔΑΣΙΚΗ ΒΛΑΣΤΗΣΗ (Ιούνιος 2006)

Συγγραφέας: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΡΟΖΟΣ

I. Πριν από το Σύνταγμα του 1975

A. Ο Δασικός Κώδικας του 1929

Η πρώτη συστηματική προσπάθεια του Ελληνικού κράτους να ασχοληθή νομοθετικά με θέματα των εκτάσεων που καλύπτονται από δασική βλάστηση ανάγεται στο έτος 1929, με τη δημοσίευση του ν. 4173 «Περί κυρώσεως και τροποποιήσεως του από 11 Μαΐου 1929 Ν. Διατάγματος «περί δασικού κώδικος»» (ΦΕΚ 205 Α΄).

Ο κώδικας αυτός απηχοί βεβαίως τις αντιλήψεις και τις συνθήκες της εποχής του, οι οποίες απέβλεπαν προεχόντως στην *οικονομική εκμετάλλευση* του δάσους. Μία έκταση οριζόταν ως δάσος μόνον εάν μπορούσε, με κατάλληλη εκμετάλλευση, να παραγάγη δασικά προϊόντα και μάλιστα «κατανομαζόμενα ειδικώτερον εν τω πίνακι διατιμήσεως των δασικών προϊόντων»[\[1\]](#). Αντιθέτως, οι δασικές εκτάσεις, στις οποίες δίνεται ο αυτός με μεταγενέστερα νομοθετήματα χαρακτηρισμός, χαρακτηρίζονται ως δασικές βοσκές, γιατί από άποψη δασικής εκμεταλλεύσεως μόνο κτηνοτροφικώς απέδιδαν[\[2\]](#). Απαγορευόταν, λοιπόν, να μεταβάλη μορφή[\[3\]](#) και επιβαλλόταν να αναδασωθή[\[4\]](#) ένα δάσος ή μια δασική έκταση μόνον αν είχε προστατευτικό χαρακτήρα. Περαιτέρω, τα ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις μπορούσαν να εκχερσωθούν, εάν βεβαιωνόταν ότι είναι κατάλληλες για μόνιμη γεωργική καλλιέργεια[\[5\]](#), ενώ τα δημόσια μόνον για την αγροτική εγκατάσταση προσφύγων[\[6\]](#), όταν η γεωργική εκμετάλλευση «είναι αναμφισβητήτως συμφερώτερη»[\[7\]](#), καθώς και για την εκτέλεση εντός αυτών διαφόρων έργων (οδοί) και δραστηριοτήτων (μεταλλεία)[\[8\]](#). Υποχρεούνται εν τούτοις οι μεγαλοϊδιοκτήτες

εκτάσεων όπου δεν υπήρχε δασική βλάστηση να δασώσουν ένα ορισμένο ποσοστό αυτών[9] και, βέβαια, η διαχείριση τόσο των δημοσίων όσο και των ιδιωτικών υπέκειτο στους αυτούς κανόνες[10] «υπό τον αυστηρόν έλεγχο και την εποπτεία του Κράτους»[11].

B. Ο Δασικός Κώδικας του 1969

40 χρόνια αργότερα, το ν.δ. 86/1969 «Δασικός Κώδιξ» δεν απέκλινε βασικώς του προηγούμενου Δασικού Κώδικα ως προς τα ανωτέρω θέματα. Όρισε με τον ίδιο τρόπο τα δάση και τις δασικές εκτάσεις, αλλά προσέθεσε την έννοια των χορτολιβαδικών εκτάσεων[12]. Ως προς τη δυνατότητα εκχερσώσεως για γεωργικούς σκοπούς, για μεν τα ιδιωτικά δάση προσέθεσε ορισμένους ποσοτικούς περιορισμούς[13], για δε τα δημόσια την επέτρεψε αν η έκταση ήταν απλώς κατάλληλη για γεωργική ή δενδροκομική εκμετάλλευση[14] και όχι, όπως προηγουμένως, αν η εκμετάλλευση αυτή ήταν αναμφισβητήτως συμφερότερη. Προσέθεσε δε τη δυνατότητα κατασκευής οικιών, ξενοδοχείων και κοινωφελών έργων[15]. Παρατηρείται δηλαδή στο σημείο αυτό οπισθοδρόμηση. Τέλος, ως προς τις αναδασώσεις και τις δασώσεις δεν υπήρξε κάποια μεταβολή[16].

Η νομολογία, ευθύς εξ αρχής δέχτηκε ότι οι προαναφερόμενοι περιορισμοί της ιδιοκτησίας, προκειμένου βέβαια για τα ιδιωτικά δάση, είναι συνταγματικώς επιτρεπτοί[17]. Είναι, εξ όσων γνωρίζω, η πρώτη φορά που η νομολογία συνδέει την προστασία της ιδιοκτησίας με τον προορισμό της, δηλαδή την προστατεύει *κατά τον προορισμό της*. Χαρακτηριστικώς αναφέρω δύο αποφάσεις: α) Την ΣτΕ 954/1959: Εφ' όσον οι εκθέσεις διαχειρίσεως των δασών, δημοσίων και ιδιωτικών, αποσκοπούν στην εξασφάλιση και τη συντήρηση των δασών και στην εγγύηση διηνεκούς απολήψεως καρπώσεων, δεν επιτρέπεται να περιλάβουν όρους που έχουν ως συνέπεια την αλλοίωση της μορφής του δάσους. Ένας τέτοιος όρος είναι ότι η υλοτομία της πρεμνοφυούς καστανιάς θα γίνη αποψιλωτικώς με άφεση παρακρατημάτων. Και τούτο διότι αποβλέπει στη μελλοντική δενδροκομική και όχι δασοπονική καλλιέργεια της καστανιάς και τη δημιουργία ήμερου καστανεώνα με τον εμβολιασμό του

αγριοκαστανέωνα, δηλαδή στην αλλοίωση της μορφής του δάσους. β) Την ΣΤΕ 284/1960: Η χορήγηση άδειας κατατμήσεως του δάσους ανήκει στη διακριτική ευχέρεια του Υπουργού Γεωργίας, που κρίνει εκάστοτε εάν η κατάτμηση παραβιάζει ή όχι τη συντήρηση, την κανονική εκμετάλλευση και την ανάπτυξη του δάσους. Θεσπίζεται έτσι νόμιμος περιορισμός - ορθότερο: προσδιορισμός - της κυριότητας σύμφωνα με τον προορισμό της.

II. Υπό την ισχύ του Συντάγματος του 1975

A. Πριν την αναθεώρηση του 2001

Με την πρωτοποριακή διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 24, το Σύνταγμα απέβλεπε στην προστασία και την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και, μεταξύ άλλων, προέβλεπε ειδικότερα ότι νόμος ορίζει τα της προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων και ότι απαγορεύεται η μεταβολή του προορισμού των δημοσίων δασών και δασικών εκτάσεων, πλην αν προέχη για την εθνική οικονομία η αγροτική τους εκμετάλλευση ή άλλη χρήση εκ δημοσίου συμφέροντος επιβαλλομένη. Συμπλήρωμά της οι διατάξεις των παρ. 3 και 4 του άρθρ. 117 που αφορούν, αντιστοίχως, την αναδάσωση και την αναγκαστική απαλλοτρίωση δασών και δασικών εκτάσεων.

Ήδη από τις συζητήσεις στην Ολομέλεια της Αναθεωρητικής Βουλής έγιναν αντιληπτά τα εξής:

Πρώτον, ότι απορρίφθηκε πρόταση να εξαιρεθούν της απαγορεύσεως της μεταβολής του προορισμού δύο κατηγορίες εκτάσεων: α) οι δασικές εκτάσεις[18], και β) οι ήδη αγορασμένες από συνεταιρισμούς ή άλλες οικιστικές επιχειρήσεις εκτάσεις που είναι δάσος ή δασική έκταση[19].

Δεύτερον, ότι, ενώ αρχικώς προβλεπόταν απαγόρευση μεταβολής του

προορισμού κάθε δάσους και δασικής εκτάσεως, ανέκυψε θέμα εξαιρέσεως από την απαγόρευση των ιδιωτικών δασών, η οποία και έγινε δεκτή από τον τότε Υφυπουργό Κ. Μπίρη[20].

Είναι φανερό ότι ο ιστορικός αναθεωρητικός νομοθέτης δεν ήταν δυνατόν να κατανοήσει ότι το δάσος, στην προστασία του οποίου αποβλέπει, λειτουργεί ως δάσος, δηλαδή συγκρατεί το έδαφος, παγιδεύει τον άνθρακα κ.λπ., αδιαφορώντας πλήρως για το πρόσωπο του ιδιοκτήτη του και ότι, συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται ο βαθμός της προστασίας του από κριτήριο μη συναφές προς αυτή, δηλαδή από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του. Η όντως αντιφατική αυτή διατύπωση του αναθεωρητικού νομοθέτη ώθησε, ως γνωστόν, τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας στο εξ ίσου αμφισβητούμενο *a contrario* επιχείρημα ότι των ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων *απαγορεύεται* η μεταβολή του προορισμού[21].

Τρίτον, ότι θέλησε με το άρθρο 117 §§ 3 και 4 την αναδάσωση όλων των περιοχών με δασική βλάστηση, δασών και δασικών εκτάσεων[22] που είχαν αποψιλωθεί και πριν από την έναρξη ισχύος του Συντάγματος[23] καθώς και τη μη μεταβολή του προορισμού των απαλλοτριωμένων υπέρ του Δημοσίου ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων. Είναι σαφέστατη, λοιπόν, η βούληση του συντακτικού νομοθέτη να επιβάλλει ισοδύναμη προστασία δασών και δασικών εκτάσεων.

Πώς κινήθηκε στα πλαίσια αυτά η νομοθεσία;

Ως προς τον ορισμό των δασών και των δασικών εκτάσεων, στο νέο νόμο 998/79, που εναρμόνισε με το άρθρο 24 τον Δασικό Κώδικα του 1969, υπήρξε μία σημαντικότερη διαφοροποίηση: Πλην της οικονομικής διαστάσεως (απόληψης δασικών προϊόντων) ελήφθη υπ' όψη και η περιβαλλοντική διάσταση: Η οργανική ενότητα των υφισταμένων σε μία έκταση άγριων ξυλωδών φυτών, εκτός από τα προϊόντα που εξάγονται από αυτά, συμβάλλει και στη διατήρηση της φυσικής και βιολογικής ισορροπίας και εξυπηρετεί τη διαβίωση του ανθρώπου[24]. Εάν δηλαδή, όπως έκρινε το Α.Ε.Δ. ερμηνεύοντας σύμφωνα με το Σύνταγμα τον ορισμό αυτό, η εν λόγω οργανική ενότητα υπάρχει, έπεται κατ' ανάγκη, *πλεοναστικώς αναφερόμενη στο νόμο*, η συμβολή του δάσους στη διατήρηση της φυσικής και βιολογικής ισορροπίας και στην εξυπηρέτηση της διαβιώσεως του ανθρώπου με τα προϊόντα της δασοπονίας.

Και, περαιτέρω, με την απόφαση αυτή δόθηκε, όπως δέχεται η ίδια απόφαση του ΑΕΔ, ο επιστημονικός ορισμός του δάσους και της δασικής εκτάσεως, ο οποίος, με μία διευκρίνιση που θα αναφέρω παρακάτω, τέθηκε ως ερμηνευτική δήλωση υπό το άρθρο 24 του Συντάγματος, κατά την αναθεώρηση του 2001.

Στο σημείο αυτό αξίζει να γίνουν δύο επισημάνσεις. Πρώτον, η τρομερή καθυστέρηση ως προς την λήψη υπόψη της διαστάσεως αυτής. Ήδη στο εγκυκλοπαιδικό λεξικό του ΗΛΙΟΥ, το οποίο εκδόθηκε τέλη δεκαετίας 1940, ο Δημ. Καρράς δίνει ορισμό του δάσους που είναι κατ' ουσίαν ταυτόσημος προς το περιεχόμενο της ερμηνευτικής δηλώσεως που έχει περιληφθή στο ισχύον Σύνταγμα: «Δάσος είναι οργανικόν σύνολον, μία βιοκοινωνία, αποτελουμένη κυρίως από άγρια πυκνά δένδρα ενός ή περισσοτέρων ειδών και από άλλα, ξυλώδη και σκιώδη φυτά, αλλά και από μικροοργανισμούς και ζώα που ζουν ομαδικώς και εν αλληλεπιδράσει και αλληλεξαρτήσει επί σχετικώς εκτεταμένης εδαφικής περιοχής, υπό καταλλήλους τιμάς εδαφολογικών, κλιματολογικών και βιολογικών στοιχείων, τας οποίας και επηρεάζουν. Είναι μία βιοκοινωνία που έχει κάποιον φυσικόν σκοπόν. Από την στιγμήν όμως που χρησιμοποιούμενο το δάσος διά να μας δώση κάτι που μας χρειάζεται, το δάσος λαμβάνει και την έννοιαν του υλικού αγαθού, του οικονομικού λεγομένου δάσους».

Δεύτερον, η αντιμετώπιση της επιστημονικής έννοιας του δάσους από τον πολιτικό κόσμο ή, τέλος πάντων, μερίδα αυτού, κατά την αναθεώρηση του 2001. Σας διαβάζω από αγόρευση σημαίνοντος πολιτικού εν όψει της ερμηνευτικής δηλώσεως: «Ο νόμος θα ορίση την έννοια του δάσους και της δασικής εκτάσεως. Ο νόμος. Δεν θα το ορίση το δικαστήριο. Ούτε θα αναφερθούμε στους κανόνες της επιστήμης. Ως γνωστόν, τα πορίσματα της επιστήμης είναι αόριστα, ασαφή και δεν παρέχουν καμία ασφάλεια δικαίου» [\[25\]](#).

Η νομοθεσία προέβλεψε, επίσης, λεπτομερώς τη σύνταξη δασικών χαρτών των δασών και των δασικών εκτάσεων για όλη την Ελλάδα, έργο το οποίο ουδέποτε πραγματοποιήθηκε, αλλά έδωσε αφορμή στο ΣΤΕ να ακυρώση την παράλειψη αυτή της Διοικήσεως [\[26\]](#) και να προετοιμάση έτσι το έδαφος για να περιληφθή η σχετική διάταξη στην αναθεώρηση του 2001.

Ως προς τη μεταβολή του προορισμού, η δυνατότητα αυτή προβλέφθηκε μόνον

για τις δασικές εκτάσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για γεωργικούς σκοπούς[27], καθώς και για τις εντός των δημοσίων δασών ασκεπείς εκτάσεις, που όμως δεν αποβάλλουν το δασικό χαρακτήρα[28]. Με το ν. 1734/1987 (ΦΕΚ 189 Α΄) ο νομοθέτης αποπειράθηκε να αφαιρέσει από τη δασική νομοθεσία τις εκτάσεις της χώρας με δασική βλάστηση, τις οποίες όρισε ως βοσκοτόπους. Ο νόμος κρίθηκε αντισυνταγματικός από το ΣτΕ, διότι για την πραγματοποίηση της μεταβολής αυτής του προορισμού, που θα μπορούσε κατ' αρχήν να θεωρηθεί ότι εξυπηρετεί τον δημοσίου συμφέροντος σκοπό της αναπτύξεως της κτηνοτροφίας δεν θεσπίστηκαν οι όροι και οι προϋποθέσεις, με τη συνδρομή των οποίων θα μπορούσε να χωρήσει κατ' εξαίρεση η εν λόγω μεταβολή, με αποτέλεσμα να παρέχεται νομοθετική η δυνατότητα έντονης και ποσοτικώς απροσδιόριστης επέμβασης, αφ' ετέρου δε να καθίσταται αδύνατη η διενέργεια δικαστικού ελέγχου στις διοικητικές πράξεις καθορισμού των βοσκοτόπων τόσο ως προς την καταρχήν ύπαρξη της ανάγκης εξυπηρητήσεως του δημοσίου σκοπού της αναπτύξεως της κτηνοτροφίας, όσο και ως προς την εξυπηρέτησή του κατά το προσήκον μέτρο κάθε φορά[29]. Περαιτέρω η νομολογία καθόρισε υπό ποίες προϋποθέσεις επιβάλλεται η ανάκληση των διοικητικών πράξεων, με τις οποίες είχαν οριοθετηθεί βοσκότοποι[29α].

Στο κρίσιμο σημείο των δασών και δασικών εκτάσεων, των οποίων ήδη είχε μεταβληθεί ο προορισμός, η νομολογία αναγνώρισε ως έγκυρη τη μεταβολή αυτή μόνον αν είχε γίνει νομίμως, δηλαδή με ατομική διοικητική πράξη. Συνεπώς, η διάταξη της παρ. 1 του άρθρ. 38 του ν. 998/1979, που εξαιρεί της αναδασώσεως τις εκτάσεις, οι οποίες μέχρι τη δημοσίευση του Συντάγματος «είχον χρησιμοποιηθεί δι' έτερον σκοπόν, ώστε να καθίσταται αδύνατος η ανατροπή της εκ της χρησιμοποιήσεως ταύτης δημιουργηθείσης καταστάσεως», είναι συνταγματική μόνο καθ' όσον αφορούν εκτάσεις που νομίμως είχαν μεταβάλει μορφή[30], όπως με ρυμοτομικό σχέδιο[31]. Περαιτέρω, η Ολομέλεια δέχτηκε ότι στην κηρυχθείσα ως αναδασωτέα έκταση, μέχρις ότου πραγματοποιηθεί η αναδάσωση, απαγορεύεται οιαδήποτε επέμβαση[32].

Ως προς τις επεμβάσεις, ο ν. 998/199 θέτει τον κανόνα ότι πρέπει να ερευνάται εάν σε άλλη έκταση, είναι δυνατόν να εκτελεσθούν έργα ή να δημιουργηθούν μόνιμες εγκαταστάσεις[33]. Και, περαιτέρω, επιτρέπει για διάφορους συγκεκριμένους λόγους επεμβάσεις[34]. Οι σχετικές διατάξεις σε ορισμένες περιπτώσεις εξαρτούν τη δυνατότητα της επεμβάσεως από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του δάσους ή της

δασικής εκτάσεως ή τον προστατευτικό ή μη χαρακτήρα του. Εφ' όσον, όμως, κατά τη νομολογία, απαγορευόταν η μεταβολή του προορισμού των ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων, το πρώτο κριτήριο ήταν ανίσχυρο. Γενικώς, έγινε νομολογιακώς δεκτό ότι η μεταβολή της δασικής νομοθεσίας είναι επιτρεπτή μόνο για μείζονα προστασία της δασικής βλαστήσεως [\[35\]](#).

B. Η αναθεώρηση του 2001 και το ευρωπαϊκό δίκαιο

Τρεις είναι οι καινοτομίες της αναθεωρήσεως.

Η πρώτη είναι η ρητή πρόβλεψη ότι η σύνταξη δασολογίου συνιστά υποχρέωση του Κράτους.

Η δεύτερη είναι ότι εξισώνεται η προστασία δημόσιων και ιδιωτικών δασών και δασικών εκτάσεων. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς δεν μπορεί πλέον να αποτελέσει κατά το Σύνταγμα νόμιμο κριτήριο διαφοροποιήσεως ως προς την προστασία τους.

Η τρίτη είναι η ερμηνευτική δήλωση περί της εννοίας του δάσους και της δασικής εκτάσεως.

Παράλληλα, και η Ευρωπαϊκή Ένωση προσέθεσε στο πρωτογενές της δίκαιο την περιβαλλοντική διάσταση με το άρθρο 174, δεχόμενη την αρχή της βιωσίμου αναπτύξεως. Μεταξύ των συνταγματικών διατάξεων (24 §1 και 117 §§ 2 και 3) και εκείνων του πρωτογενούς δικαίου ουδεμία υπάρχει διάσταση.

Δεδομένου δε ότι οι ανωτέρω διατάξεις είναι θεμελιώδεις και, συνεπώς, δεν είναι στη φύση τους να αναλύσκονται σε λεπτομερείς ρυθμίσεις, που είναι αντικείμενο του νομοθέτη, νομίζω ότι συνεπάγεται το εξής συμπέρασμα. Η ερμηνευτική δήλωση δεν απαγορεύει στον Έλληνα νομοθέτη να καθορίσει τις ειδικότερες, και μάλιστα ποσοτικές προϋποθέσεις, που απαιτείται να συντρέχουν προκειμένου να ονομασθή ένα οργανικό σύνολο δάσος ή δασική έκταση. να καθορίσει δηλαδή αριθμητικά (ποσοτικά)

τη σχέση μεταξύ της εκτάσεως που πρέπει να έχει η εδαφική επιφάνεια, επί της οποίας φύονται τα άγρια ξυλώδη φυτά, και των ιδιοτήτων που πρέπει αυτά να έχουν, όχι, όμως να προσδιορίση συγκεκριμένα είδη δασικών φυτών. Τούτο συνάγεται και από τις συζητήσεις στην Αναθεωρητική Βουλή, κατόπιν των οποίων ετέθη η λέξη «αναγκαία» πριν από τις λέξεις «επιφάνεια εδάφους»[\[36\]](#). Εξάλλου, το άρθρο 174 της Συνθήκης επιτρέπει τα αυτά στον κοινοτικό νομοθέτη, να ασκήση δηλαδή δασική πολιτική με διατάξεις του παραγώγου δικαίου, οι οποίες βέβαια υπερισχύουν των εθνικών. Κατά δε την πάγια νομολογία του ΔΕΚ, τυχόν προστατευτικότερες διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας ισχύουν, εφ' όσον δεν είναι αντίθετες προς το πρωτογενές δίκαιο[\[37\]](#).

Ο ν. 998/1979 δεν περιείχε τέτοιο αριθμητικό ποσοτικό προσδιορισμό. Αριθμητικό κριτήριο μόνο ως προς την ελάχιστη κάλυψη μιας εκτάσεως είχε τεθή με εγκύκλιο. Τέτοιοι ποσοτικοί προσδιορισμοί τέθηκαν με τον κανονισμό 2152/2003[\[38\]](#) (έναρξη ουσιαστικής ισχύος 1.1.2003 και τυπικής 11.12.2003) και το ν. 3208/2003 (έναρξη ουσιαστικής και τυπικής ισχύος 24.12.2003, ΦΕΚ 303).

Οι προσδιορισμοί αυτοί των δύο κειμένων – του νόμου και του κανονισμού – είναι διαφορετικοί. Ενδεικτικώς αναφέρω ότι διαφέρουν ως προς την επιφάνεια της αναγκαίας εκτάσεως και το ποσοστό της συγκομώσεως, ενώ ο κανονισμός λαμβάνει υπόψη του και το ποσοστό φυτοκαλύψεως καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις και το ύψος, στο οποίο μπορεί να φθάση στην ωριμότητα *in situ* το δέντρο, προκειμένου να χαρακτηρίση μία έκταση ως δάσος ή δασική. Τα στοιχεία αυτά δεν τα λαμβάνει υπόψη ο Έλληνας νομοθέτης. Αντιθέτως, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν λαμβάνει υπόψη του ως συστατικό στοιχείο της έννοιας του δάσους ή της δασικής εκτάσεως τη δυνατότητά τους να παράγουν, εάν τεθούν υπό εκμετάλλευση, δασικά προϊόντα, ενώ ο Έλληνας νομοθέτης το λαμβάνει, μη κατανοών την ερμηνευτική δήλωση. Επίσης, ο νόμος περιορίζει το είδος της ξυλώδους βλαστήσεως σε ορισμένα μόνο είδη για το χαρακτηρισμό μιας εκτάσεως ως δασικής, ενώ ο κανονισμός όχι. Περαιτέρω ο νόμος θεωρεί ότι ορισμένες ιδιωτικές εκτάσεις υπάγονται στη δασική νομοθεσία, μόνο αν έχουν ορισμένου είδους ξυλώδη φυτά (περίπτωση δασωθέντων αγρών)[\[39\]](#).

Οι τελευταίες αυτές ρυθμίσεις είναι βέβαια αντίθετες τόσο στο κοινοτικό δίκαιο όσο και στο Σύνταγμα. Στο σημείο δε αυτό πρέπει να τονισθή ότι, όπως φαίνεται, επειδή συγκεκριμένη διατύπωση δεν υπάρχει, με την αναθεώρηση του Συντάγματος επιχειρείται να μην θεωρούνται δάση οι δασωθέντες μετά το 1975 αγροί. Τέτοια

ρύθμιση είναι προφανώς αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο. Οι υπόλοιπες είναι μη εφαρμοστέες ως διάφορες εκείνων του κανονισμού, πλην καθ' όσον προσφέρουν αυστηρότερο καθεστώς προστασίας. Περαιτέρω, θέματα επεμβάσεων, εκχερνώσεων κ.λπ., στα οποία δεν αναφέρεται ο κανονισμός, είναι ενδεχομένως και πιθανώς αντικείμενο προδικαστικής παραπομπής. Εννοείται, επίσης, ότι κατά την κατάρτιση του δασολογίου πρέπει να ληφθούν υπ' όψει οι ορισμοί του κανονισμού.

Τελειώνοντας, τονίζω ότι ο Έλληνας νομοθέτης ήταν εν πλήρει γνώσει του κανονισμού, όταν ψήφισε το ν. 3208/2003^[40]. Είναι χαρακτηριστικό το εξής απόσπασμα από την τελική απάντηση του τότε Υπουργού Γεωργίας, οκτώ ημέρες πριν από τη δημοσίευση του κανονισμού: «Θέλω να ρωτήσω και να πάρω μία απάντηση αν αποδέχονται τα κόμματα της Αντιπολίτευσης τον ορισμό του δάσους και των δασικών εκτάσεων που έδωσε ο σχετικός κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θέλω όμως να σας ενημερώσω ότι καμία χώρα της Ε.Ε. μέχρι σήμερα, κύριοι συνάδελφοι, δεν έκανε προσαρμογή του ορισμού του δάσους στον Κανονισμό της Ε.Ε. Καμίας χώρας δεν ζήτησε ο Υπουργός Γεωργίας προσαρμογή του δασικού της νόμου σ' έναν κανονισμό της Ε.Ε.»^[41].

Μπορούμε, λοιπόν, να συμπεράνουμε ότι η νομοθεσία από το 1975 και εντεύθεν υπήρξε στα λόγια και στο υψηλότερο (συνταγματικό) επίπεδο καινοτόμος, στην πράξη δε και στο χαμηλότερο επίπεδο (νομοθετικό) συνεχιστής της οικονομικής αντιλήψεως του δάσους και μάλιστα υπό την έννοια της μεταβολής του σε οικιστική εν τοις πράγμασι περιοχή. Αντιθέτως, η νομολογία υπήρξε συνεπής, αναγκασμένη συχνά να αντιμετωπίζει νόμους που προσπαθούν να νομιμοποιήσουν δημιουργηθείσες καταστάσεις. Το δυσκολότερο να αντιμετωπισθή είναι η αντίληψη, σύμφωνα με την οποία το δάσος δεν έχει καμία αξία μπροστά στην οικοπεδοποίησή του και ότι, αν είναι ιδιωτικό, είναι αδιανόητο να μην μπορεί να αντιμετωπισθή ως οικόπεδο.

^[1] Άρθρ. 45 § 1.

[2] Άρθρ. 45 § 2 και 47.

[3] Άρθρ. 99 και 101§ 3.

[4] Άρθρ. 148.

[5] Άρθρ. 102.

[6] Άρθρ. 103α.

[7] Άρθρ. 103β.

[8] Όπου παραπάνω.

[9] Άρθρ. 148 παρ. 2.

[10] Μέρος III, άρθρ. 70 επ.

[11] Άρθρ. 90 § 1.

[12] Άρθρ. 1 §§ 1-3.

[13] Άρθρ. 153.

[14] Άρθρ. 14.

[15] Όπου παραπάνω.

[16] Άρθρ. 189.

[17] ΣτΕ 131/1932.

[18] Στο σχέδιο της Υποεπιτροπής προβλεπόταν η απαγόρευση της μεταβολής μόνο των δασών: Πρακτ. Συνεδ. Υποεπ., σ. 555 - Διάταξη κατ' άρθρο επισήμων σχεδίων, σ. 23 - Ομοίως της Ολομέλειας της Επιτροπής, Διάταξη κ.λπ. eod. loc. Στην Ολομέλεια της Βουλής προτάσεις Αλαβάνου, σ. 539 και Αστεριάδη, σ. 546 δεν έγιναν δεκτές.

[19] Ολομ., σ. 539 πρότ. Αλαβάνου.

[20] Ολομ., σ. 547, προτάσεις Φράγκου και Παπαηλία.

[21] 2196/1982.

[22] Ολομ., σ. 1055, αγόρευση Κ. Τσάτσου.

[23] Ολομ., σ. 1057, αγόρ. Κατσαούνη και Υφυπ. Γεωργίας Γιαννούση.

[24] Άρθρο 3.

[25] Ολομ. Συνεδρ. ΡΗ΄/7.2.2001, αγόρευση Μητσοτάκη, σ. 238.

[26] 2818/1997.

[27] Άρθρα 46 § 2 και 47.

[28] Άρθρο 46 § 1.

[29] 664/1990.

29α Ολομ. 2177/2004.

[30] 2619/1982.

[31] Ολ. 2753/1994· βλ. όμως και τις αντίθετες 1161/1991, 1009 και 4884/1987.

[32] 2778/1988.

[33] Άρθρ. 45 § 3.

[34] Κεφάλαιο έκτο, άρθρα 45-61.

[35] 4301/2001.

[36] Συν. ΡΗ΄/7.2.2001, αγόρ. Μάνου, σ. 252 και Συν. ΡΘ΄/8.2.2001, αγόρευση Βενιζέλου, σ. 303.

[37] Βλ. ενδεικτικώς C-277/102, EU Wood-Trading GmbH κατά Souderobfall.

[38] Επ. Εφημ. L. 324/11.12.03.

[39] Άρθρα 12 §§ 1 και 3 και 21 § 8.

[40] Βλ. Συν. ΛΗ΄/3.12.2003, σ. 1743-1745, αγορεύσεις Τζαμτζή και Παυλόπουλου και σ. 1758 Υπουργού Γεωργίας Δρυ.

[41] Συν. ΛΗ΄ /3/12.03, σ. 1758.